

cifieke manier om het lichaam, zijn geheugen en training te begrijpen. Dat schijnbaar eenduidige spreken blijkt wel een vehikel om een complexe bewegingstaal te genereren waarin ook nieuwe vormen, contradicties, emoties en ironie een plek kunnen vinden. Hoe sneller bewegen dan je eigen gedachten? Bitterli 'goot' gebaren zonder eerst te denken, 'vervuilt' haar geest tot er iets anders opduikt in de cluster van gedachten, beslissingen en *tasks*. Die draaikolk in het hoofd van de danser, als een private dramaturgie op zoek naar zelfacceleratie en complexiteit, werd helder uitgedrukt in Rémy Héritiers luide en allesoverheersende soundtrack: een meermaals gedubde opname van zijn eigen stem die beschrijft wat hij doet. Als een menigte van stemmen die een weerbarstige dans uitlokt, bereid om te ontsporen en alle richtingen

uit te gaan, in het bijzonder voorbij de eigen gewoontes en verworven bewegingstaal.

Voor Boris Charmatz is dans bij uitstek discursief, altijd volgestouwd met taal, of die nu wordt uitgesproken of zich zwijgzaam in het bewegende lichaam nestelt. In zijn *walk + talk* ging hij in op de rijkdom van de taal die in de reeks aan bod kwam: ze bevat *tasks*, vocabularia verbonden met anatomie en danstechnieken, beschrijvingen en toelichting, verhalen en anekdotes, enz. Wanneer dansers spreken op de Bühne worden ze niettemin nog steeds geconfronteerd met de sterke verwachting dat dans een stille kunstvorm zou moeten zijn. Daarom maakt het spreken op scène van dans nog niet automatisch een politieke act, zoals Charmatz aangaf met een intrigerende anekdote. In 2002 creëerde hij de politieke speech *J'ai failli*, waarin hij de plaats innam van Lionel

Jospin, die de presidentsverkiezingen al in de eerste rond had verloren en het politieke toneel schielijk had verlaten. Het ging dus niet enkel om spreken op de scène, maar om zich uitspreken, een sprong van een nobele artistieke interesse in 'het politieke' naar het aankakten van politiek in strikte zin. Na de voorstelling werd Charmatz aangesproken door een vrouw, voor wie 'dans een sterke kunstvorm is precies omdat het geen taal nodig heeft', en die hem in verwarring zei dat zijn speech een probleem was. Waaraan Charmatz toevoegde: 'After all these years, I still don't know whether it was a problem for me, for her, or for dance.' Indien dansers moeten spreken en zich uitspreken op de scène over bepaalde kwesties, omdat niemand anders het doet, zou de specifieke plek van dans in onze maatschappij dan uiteindelijk verloren kunnen gaan?

© Still Moving Documents, installatie van Alexander Shellow in Tanzquartier Wien © Wladimir Miller